

โคพาแฝงข้ามฝั่ง

พระอาจารย์สงบ มนัสสนุโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาสิ่งนี้มาด้วยความมานะบากบั่น ด้วยอำนาจวาสนาของพระโพธิสัตว์ ถ้าพระโพธิสัตว์ เห็นไหม เวลาตรัสรู้เองโดยชอบมี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้า พระปัจเจกพระพุทธเจ้าก็ได้ สร้างสมบุญญาธิการมาเหมือนกัน ถึงตรัสรู้เองโดยชอบ การตรัสรู้เองโดยชอบ โดยชอบ โดยชอบเพราะการกระทำนั้นด้วยความชอบธรรม โดยความชอบธรรมมันเป็น ธรรมใจ

แต่ถ้ามันเป็นโลก เห็นไหม มันร้อยเล่ห์ร้อยสันพันคมใจ ก็เลศตมหาความทะยานอยาก ทุกคนประกาศตัวเป็นศาสดาๆ มากมายมหาศาล แต่ว่างเปล่า ไร้สาระ แต่ความไร้สาระนั้น เพราะว่าด้วยความเยาว์วัยในอำนาจวาสนาบารมีของตนใจ

แต่ถ้าเป็นจริงๆ เป็นจริงในใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การสร้างสมบุญญาธิการมานั้นเป็นสุภาพบุรุษใจ มันรับผิดชอบรับผิดชอบชั่วดีตามข้อเท็จจริง ไม่มีเอาสี่ข้างเข้าถู่ ไม่มี ชิงดีชิงชั่ว ชิงดีชิงชั่วเอาแต่ความชั่วมาใส่หัวใจของตน แล้วคุณงามความดีเอามาจากไหน คุณ งามความดีก็สร้างมาจากหัวใจของตนนี่ใจ

มโนกรรมๆ สำคัญที่สุด ถ้ามโนกรรม เห็นไหม มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด คิดอย่างหนึ่ง พูดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง เวลาคิด คิดอย่างหนึ่ง นึกโนกรรมๆ มโนกรรมถึงสำคัญ อย่างนั้นใจ ถ้าไม่มีมโนกรรม นี่พูด พูดอะไร ทำ ทำอะไร ถ้าไม่มีมโนกรรม นึกโนกรรมๆ แต่ มโนกรรมไม่มีผลทางกฎหมาย มันไม่มีความผิดตามกฎหมายบังคับว่าเป็นความผิด แต่! แต่ กรรมมี

มโนกรรมๆ เธอย้ำคิดย้ำทำจะเป็นจริงเป็นนิสัยของเธอ เธอคิดสิ่งใด เห็นไหม มันเป็น ฟืนเป็นไฟเผาหัวใจของเธอ มันเผาอยู่ในหัวใจของเธอไง เวลาเผาหัวใจของเธอแล้วนี่ เห็นไหม ก็คิดกลคิดวิธีการเล่ห์กลในหัวใจของตน

แต่ถ้าเป็นความจริงๆ สิ่งที่เป็นความจริงๆ ความจริงขึ้นมาแต่เป็นโดยชอบธรรมไง ถ้า โดยชอบธรรมมันเป็นสุภาพชนไง ปัญญาชนไง มันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมาในหัวใจดวงนี้ ไง มันไม่มีเล่ห์ไม่มีกลไ้ ถ้าเล่ห์กลๆ ก็เล่ห์กลของกิเลสไ้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปีนั้ไง เจ้าชายสิทธัตถะไ้ การเผชิญกับกิเลสในใจ ของตน การประพฤติปฏิบัติอันนั้นไ้ การประพฤติปฏิบัติในใจของตน ในการกระทำอันนั้น เวลาปฏิบัติมาด้วยเล่ห์ด้วยกลของกิเลสทั้งสิ้น จนท้อใจ จนปัดหัวใจทิ้งๆ ไปนะ เวลาทิ้งๆ ไป เพราะมาคิดของตน มาพิจารณาแล้วไ้ ใน ๖ ปีนี้การประพฤติปฏิบัติมา สิ่งที่ทำทุกกริยามา มากมายมหาศาลขนาดไหน มันก็ไม่สิ้นกิเลสไปไ้

เวลามันคิดว่ากิเลส เห็นไหม โดยธรรมชาติ อยู่กับเราโดยวิทยาศาสตร์ไ้ ในเมื่อเราอด นอนผ่อนอาหารแล้วนี่มันจะต้องกำจัดกิเลสไ้ไ้ อดข้าว ๔๙ วัน ขนเน่าหมด หลุดหมด เวลา กลั่นลมหายใจ สลบถึง ๓ หน คำว่า “สลบ ๓ หน” หลวงปู่มั่นท่านก็เคยสลบเหมือนกัน หลวง ตาพระมหาบัวท่านเล่าให้ฟัง หลวงปู่มั่นท่านก็สลบเหมือนกัน เวลาสลบ เวลาเอาจริงเอาจัง ขึ้นมาปฏิบัติธรรม การปฏิบัติธรรมมันจริงมันจังขนาดนั้น เวลามันจริงมันจังขนาดนั้นมันเอา จริง เอาจริงที่ไ้ไหนละ

กิเลสเป็นเรา ทำอะไรไ้ไม่ได้เลย เพราะกิเลสเป็นเราไ้ กระเทือนมันไ้ไม่ได้เลย ทำอะไรก็ ไ้ไม่ได้ แต่ถ้ามันจุ่งจุ่มก ไ้! กิเลสจุ่งจุ่มกไป ไ้! ทำตามมันนั้นแหละ ครึ่งๆ กลางๆ โดยผ่อนผัน โดยการทะนุถนอม ยอมจำนนกับกิเลส จบ! อย่างนั้นนะไ้

แต่ถ้าเอาจริงเอาจังไ้ไม่ได้ มันอึดติดกิลมถาญโยคมันทำให้ลำบากเปล่า แต่เอาจริงเอาจัง ขึ้นมาแล้วมันลำบาก มันลำบากตรงไหน กิเลสเป็นเราแล้ว มันครอบงำเราแล้ว แล้วชักจุ่งให้เรา มีการกระทำแล้วจบ กิเลสมันพาไปหมดเลย ปฏิบัติบูชากิเลส ให้กิเลสเป็นใหญ่ กิเลสคือโลก ยอมจำนนกับมันแล้วให้โลกขึ้นนำ แล้วปฏิบัติธรรมหรือ ปฏิบัติธรรมๆ ธรรมเหนือโลก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ จะได้ขึ้นครองราชย์อยู่แล้ว จะเป็นกษัตริย์ไ้ ยังละทิ้งเลย ละทิ้งสิ่งนั้นไป ถ้ามันเป็นภาระรุงรังยิ่งใหญ่หนัก มันจะมัดให้ชีวิต

นี้จับสั้นไปอยู่กับโลกนี้ไง สละสิ่งนั้นมา แล้วออกไปประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม ออกปฏิบัติขึ้นมา เวลาออกไปปฏิบัติแล้วเป็นเรื่องสัจจะความจริงของเราละ ไม่ใช่กษัตริย์ ไม่มีอำนาจการปกครอง ไม่มีกฎหมายคำจูนทั้งสิ้น ไม่มีอะไรมาคำจูนทั้งสิ้นด้วยวาสนาของตน วาสนาของตนเอง ออกประพฤติปฏิบัติมันมีสิ่งใดละ ก็เผชิญกับสิ่งนั้นตามสัจจะความจริงอันนั้น นี่แหละการเผชิญกับสัจจะความจริงไง

กิเลสเป็นเราๆ ปฏิบัติอย่างไร จะเอาจริง เอาจริงขนาดไหน มันก็ครอบงำอยู่อย่างนั้น เวลาเอาจริงเอาจังขึ้นมา เราทำมาเต็มที่แล้ว ศึกษาค้นคว้ามาหมดแล้ว ทุกคนมีความสามารถ ก็ไปศึกษากับเขามาหมดแล้ว มันไม่มีทางออกทั้งสิ้น มันก็ต้องเป็นการกระทำของเราเองทั้งสิ้น ใจ

นี่ตัดสินใจมาฉันอาหารของนางสุชาดาไป ทิ้งไปหมด ปัญจวัคคีย์ทิ้งไปหมดเลย เพราะความเชื่อในสังคมในสมัยนั้น มันเป็นอย่างนั้น แสดงว่ากลับมาอีกมาก กลับมาไม่ทำทุกกริยา ไม่เผชิญหน้ากับกิเลส ไม่เผชิญหน้ากับกิเลสโดยที่ไม่รู้จักกิเลส แล้วให้กิเลสมันชี้นำไปยอมจำนนกับมัน อยู่กับกิเลสอยู่ ยังคิดไม่เป็น ยังคิดไม่ได้ๆ

เวลาจะตั้งใจคิดได้ ด้วยอำนาจวาสนาของตนที่สร้างมาเป็นพระโพธิสัตว์นี่ไง เวลาคิดได้ๆ ขึ้นมาแล้ว ถ้าทำอย่างนี้ไปมันก็เสียชีวิตตายเปล่า สลบถึง ๓ หน สลบ ๓ หนก็ตาย ๓ ครั้ง ตายพื้นนี้ ๓ หน ทุกกริยาที่โลกเขาทำมากแค่ไหนก็ทำมาหมดแล้ว กลับมาว่ามันไม่ใช่ทางแล้วละ แล้วทางเป็นจริง เทวดามาติดพัน ๓ สาย ทางสายกลางๆ ตั้งไป ตั้งไปก็ไม่ได้ หย่อนไปก็ไม่ได้ ถ้าสายกลางมันดีที่สุดแล้ว แล้วสายกลางมันอยู่ตรงไหน ยังไม่มีใครรู้ใครเห็น สายกลางมาจากไหนละ

เวลาเอาจริงเอาจังขึ้นมา ฉันอาหารของนางสุชาดาแล้วตัดสินใจ “**คืนนี้ถ้านั่งแล้ว ถ้าไม่สำเร็จ จะไม่ลุกจากที่นั่งเลย**” บุญเพนิวาสานุสสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ วิชา ๓ อาสวักขยญาณทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ไง สิ่งที่เป็นธรรมทำลายอวิชชาพญามารในใจนั้นนี่ธรรม เวลาเป็นธรรมๆ เป็นธรรมขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าๆ มีรัตนะสอง มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระธรรมๆ แล้วพระธรรมสัจจะความจริงอันนี้ เห็นไหม

โลกกับธรรม เวลาเกิดมานะ ผลของวิญญะ การสร้างอำนาจวาสนาเป็นพระโพธิสัตว์ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระศรีอริยเมตไตรยข้างหน้า สร้างอำนาจวาสนาบารมี

มา ๑๖ อสงไขย อายุจะ ๔๐,๐๐๐ ปี ประพฤติปฏิบัติจะง่ายตาย จะง่ายตายก็ต้องทำแล้วมันจะตรัสรู้ธรรมได้โดยรวดเร็ว นั่นทำอย่างนั้นเพราะอะไร เพราะ ๑๖ อสงไขย

แต่นี้มัน ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ก็ทำประพฤติปฏิบัติมา เป็นสัจจะ เป็นความจริงขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่เป็นจริง ๆ สิ่งที่เป็นจริงเป็นโลก

โลกเกิดมาพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย เรื่องโลกๆ สร้างอำนาจวาสนามาเรื่องโลก เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ การกระทำสร้างคุณงามความดีมาตลอด ผลของวัฏฏะๆ เกิดแล้วเกิดเล่า ไม่มีที่สิ้นสุด เห็นไหม กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะๆ แต่การเกิด เกิดที่ต้งามมาก็ได้ประพฤติปฏิบัติมาในสัจจะทำความจริงมา เวลาถึงที่สุดสิ่งต่างๆ เรื่องวัฏฏะเรื่องโลกทั้งสิ้น ผลของวัฏฏะ

เวลาวิวัฏฏะ ข้าม ผลของการประพฤติปฏิบัติเวลาอาสวัชฌญาณทำลายอวิชชาในใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธกับพระธรรม พระธรรมๆ ธรรมเหนือโลก เหนือวัฏฏะ พ้นจากวัฏฏะ วิวัฏฏะ สังสารวัฏ ทำลายอวิชชาทำลายจิตนี้ออกเป็นสังสารวัฏ ถึงมีฝั่งตรงข้าม ฝั่งของโลก ฝั่งธรรม ฝั่งโลก นี่ผลของวัฏฏะ ฝั่งของโลกๆ ฝั่งของวัฏฏะจิตที่เวียนว่ายตายเกิด ไม่มีต้นไม่มีปลาย เวลาสิ้นกิเลสไปนี้ฝั่งของธรรมๆ เลยมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ กราบธรรมอันนั้น กราบธรรมอันนั้น เพราะอะไร

กราบธรรมอันนั้นเพราะอวิชา ครอบครวัมาร สิ้นไปจากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ความทุกข์ความยากแม้แต่ธุลีไม่มีในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสวยวิมุตติสุขๆ สัจธรรมอันนั้น สัจธรรมอันนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมา ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาในวันวิสาขบูชา เพ็ญเดือน ๖ นะ เกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาเกิด เกิดในธรรม เวลาวิวัฏฏะ เห็นไหม เวลาถึงซึ่งขันธนิพพาน คือสิ้นกิเลสไป สิ้นชีวิตนี้ไป

นี่ไง วันวิสาขบูชาตรงกันทั้ง ๓ กาล นี่ความมหัศจรรย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุญกุศลขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรมๆ เวลาแสดงธรรมๆ เวลาแสดงธรรมขึ้นมา เห็นไหม เวลา**พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม สงฆ์องค์แรกของโลก มันถึงมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มีรัตนตรัย**

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารภณารื้อสัตว์ๆ ปรารภณารื้อสัตว์ชนสัตว์ เห็นไหม ปรารภณาเพื่อให้สัตว์โลกมีดวงตาเห็นธรรม พ้นจากกิเลสนี้ไป เวลาเทศนาว่าการมาได้พระอรหันต์ ๖๑ องค์ ทั้งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เธออย่าไปซ้อนทางกัน โลกนี้เร้ารอนนักๆ เธออย่าไปซ้อนทางกัน” เวลาจำแนกธรรม เวลาปฏิบัติธรรม เวลาที่มีผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมีดวงตาเห็นธรรมมากมายมหาศาล ในสมัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดำรงชีพอยู่ ก็ปรารภณามาไง ปรารภณามารื้อสัตว์ชนสัตว์ๆ การรื้อสัตว์ชนสัตว์ นี้ผู้นำ ผู้นำนี้พุทธกิจ ๕ เข้าเล็งญาณ ใครมีอำนาจวาสนาไปเอาผู้นั้นก่อน ใครมีอำนาจวาสนาแล้วอายุเขาสั้นด้วย เวลาไปเอาคนนั้นๆ ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ๆ พระอรหันต์มากมายๆ

แต่! แต่ก็มีฝ่ายตรงข้ามทั้งสิ้น เวลาผู้ที่มาบวชนะ บวชด้วยทวิญญูมานะของตน ด้วยกิเลส ตัณหาความทะยานอยากของตน บวชมานี้ฉัพพัคคีย์ สัตตธวัคคีย์ในพระพุทธศาสนา เป็นพระที่เป็นผู้ทำความผิดไว้ในพระพุทธศาสนา นี่บัญญัติ อนุบัญญัติในวินัยนี้เกิดจากภิกษุพวกนี้ทั้งสิ้น สิ่งทีในวินัยที่บัญญัติ บัญญัติไว้นั้นนะ เพราะอะไร

เพราะว่าเวลาบัญญัติธรรมและวินัย บัญญัติเพื่อศรัทธาที่มีศรัทธาให้มีศรัทธามากขึ้น ผู้ที่ไม่มีศรัทธาให้มันเกิดศรัทธา แล้วบัญญัติไว้พวกที่หน้าด้าน ตาหนิควรตาหนิ ควรเชิดชูบุคคลที่ควรเชิดชู บุคคลผู้ที่ประพฤติปฏิบัติแล้วนี้ปรารภณารื้อสัตว์ชนสัตว์ เวลาสิ้นกิเลสไปเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมาในใจของเขา เป็นการยืนยัน ยืนยันสัจจะความจริงใจ ยืนยันสัจจะความจริงสัจจะความจริงขึ้นมาต้องประพฤติปฏิบัติ มีครูบาอาจารย์ มีองค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ผู้นำที่ดีงาม

นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพาน เห็นไหม เวลาพระกัสสปะจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ออกพรรษาแล้วจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงเวลาแล้วนี้ไป ไปถึง เอ๊ะ! มีคนเขาเดินผ่านมานี้

“เห็นศาสดาของเราหรือไม่”

“โธ้ย! ฟังตายไปเมื่อ ๗ วันที่แล้วไง นี่ที่มาในงานนี้ไง”

เวลาพระที่มาด้วยกัน พระที่เป็นพระอรหันต์ปลงธรรมสังเวช พระที่เป็นปุถุชนก็รำคาญเสียใจ มีพระหลวงตาองค์หนึ่ง “จะร้องให้ไปทำไม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ทำอะไรก็ได้ จ้าจี้จ้ำไซ้ตลอดไปไง” เวลาพระกัสสปะเป็นอาจารย์ของเขา ได้ยินได้ฟังแล้วมัน

สลดใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพิ่งนิพพานไป ๗ วัน มันมีผู้คิดอย่างนี้แล้ว ใ้ผู้ที่คิดอย่างนี้เพราะอะไร

เพราะเขาบวชมาแล้ว เขาจะปรารถนาความสุขในการดำรงชีพเท่านั้น บวชเป็นพระแล้ว ไม่ต้องทำมาหากิน ไม่มีอาชีพ อาชีพนี้บิณฑบาตเป็นวัตรไง เป็นอาชีพๆ หนึ่งไง แต่เวลาผู้ที่มีใจเป็นธรรมๆ เขาบวชมา บวชมาเพื่อจะประพฤติปฏิบัติ บวชมาเพื่อจะชำระล้างกิเลส บวชมาเพื่อการข้ามฝั่ง ฝั่งโลกกับฝั่งธรรม นี่ฝั่งโลก เราเกิดมากับโลก เกิดมาจากวิญญูะ เกิดมาจากเวรจากกรรม กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน

เราเกิดมาจากพ่อจากแม่ เกิดจากพ่อจากแม่เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นคน แล้วมาบวชเป็นพระ เป็นนักรบ นักรบจะรบกับกิเลส กิเลสค้นหาความทะยานอยาก เพื่อมารบไง แต่ในเมื่อบวชเป็นพระ พระก็เป็นคนใช้ใหม่ คนบวชเป็นพระๆ พระก็ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัยเหมือนกัน ต้องดำรงชีพเหมือนกัน ดำรงชีพเหมือนกัน มาบวชแล้วนี่ก็ต้องมีสัมมาอาชีวะไง นี่บิณฑบาตเลี้ยงชีพโดยชอบ สิ่งใดได้มา ได้มาด้วยธรรมด้วยวินัย สิ่งที่ได้มานี้ สิ่งนี้เพื่อดำรงชีพไว้ประพฤติปฏิบัติ เพื่อจะชำระล้างกิเลส ถ้ามันชำระล้างกิเลสมันเห็นคุณค่าของผู้ंनाไง

ประพฤติปฏิบัติเอง ดันดันขนาดไหนมันก็ทุกข์ก็ยากอย่างนั้น แล้วสิ่งที่จะเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา มันเป็นจริงเป็นจังที่ไหนละ เป็นจริงเป็นจังขึ้นมานะ เวลากิเลสมันพลิกมันแปลง มันหลอก มันหลอกมันพาออกนอกเส้นทางมากมายมหาศาล เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญมีมากมาย ปฏิบัติแล้วนี้ท้อแท้อ่อนแอ นี่กรรมฐานมันวนเสียเลิกไปเดี๋ยวก็กลับมาประพฤติปฏิบัติใหม่ ประพฤติปฏิบัติใหม่ เห็นใหม่ ล้มลุกคลุกคลานอยู่อย่างนั้น

แต่ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เห็นใหม่ คนที่มีวาสนา ดุสิต เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้ เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ผู้ที่มาศึกษา ศึกษาค้นคว้าแล้วนี้ในภาคปริยัติไง คันถุระ วิปัสสนาธุระ คันถุระเขาก็ส่งเสริมคิดว่าสิ่งนี้เป็นธรรม เขาก็มีความสุข เขามีความสุขอยู่กับการสาธยายธรรมะ การสาธยายธรรมะเพื่อกลุ่มชนไง

นี่คนเกิดมา เห็นใหม่ ทุกๆ คนในสมัยปัจจุบันนี้ หลากๆ คนมาก เกิดมาก็เป็นคนแล้ว แล้วก็เป็นคนดีแล้ว แล้วทำไมต้องมาประพฤติปฏิบัติ ความดีก็ดีแบบโลกๆ ใจ ฝั่งโลกก็ดี ก็ไม่ได้ว่าไม่ดี ก็ว่าดี แล้วดีอะไรต่ออะไร ดีก็ตาย ความดีเท่านั้น ใจ ความดีเท่านั้น

เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในธรรมและวินัยนี้ถึงกลางพุทธ-
ศาสนา ศาสนานี้ ๕,๐๐๐ ปี ถึงกลางพุทธศาสนา ศาสนา ๒,๕๐๐ ปีนี้ ศาสนาจะเจริญอีกหน
หนึ่งไฉ่ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านออกประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านเกิดมาเป็นมนุษย์
เหมือนกัน เกิดมาเป็นมนุษย์เกิดมาเป็นคนนี้แหละ แต่ได้สร้างสมบุญญานิการมา เวลาออก
แล้วนี้หัวใจฝึกฝัในพระพุทศาสนา เวลาออกมาประพฤติปฏิบัติใหม่ ออกมาบวชแล้ว
ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาปฏิบัติขึ้นมาสิ่งทีท่านค้นคว้า ท่านแสวงหา ท่านมีการกระทำของ
ท่าน ตามความเป็นจริงในใจของท่าน

ถ้าความเป็นจริงในใจของท่าน โคนำฝูง โคนำฝูงที่ดีจะพาฝูงโคนั้นพ้นขึ้นฝั่งได้
โคนำฝูง โคนำฝูงที่ดีงาม ถ้าโคนำฝูงที่ดีงาม แล้วโคนำฝูง โคที่นำฝูงมันจะหาหญ้าเลี้ยง
ชีพของมัน มันจะดื่มน้ำที่ไหน มันจะพาฝูงโค เห็นไหม ทวนน้ำวังน้ำวนที่มันจะพาขึ้น
ฝั่ง ขึ้นฝั่งอย่างไร หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านกระทำของท่าน ท่านมีการกระทำใน
ความเป็นจริงของท่าน ถ้าในความเป็นจริงของท่าน ท่านทำของท่านมาเพื่อการชำระ
ล้างกิเลสในใจของท่าน

มันต้องมีประสบการณ์ไฉ่ คนเรานี้คนทำงานไม่เป็นมันจะวิเคราะห์วิจัยสิ่งทีจะทำนี้มัน
คิดเพื่อเจอเพื่อฝันได้ทั้งนั้น แต่เวลาให้มันทำจริง ๆ มันทำไม่เป็น นี่งานทางโลกนะ เขาเรียก
คนทำงานไม่เป็น ในการสมัครคนงาน ใครมีประสบการณ์มากน้อยแค่ไหน ถ้ามีประสบการณ์
มาก แล้วประสบการณ์นี้ เห็นไหม เขาเพิ่มค่าแรงงานให้ สิ่งทีมันมีประสบการณ์เพราะงานนั้น
มันจะได้ราบรื่น ประสบการณ์น้อยก็ค่าแรงต่ำ ต้องมาฝึกหัด ต้องควบคุมดูแลกัน นี่แค่
ประสบการณ์ในการทำงานนะ

แต่! แต่ในการปฏิบัติศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปริยัติฯ
การศึกษา ศึกษาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เวลาศึกษามาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เวลาถ้ามันมี
คุณธรรมในหัวใจขึ้นมา ใครแสดงธรรมก็แล้วแต่ เป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม-พุทธ
เจ้าทั้งสิ้น แล้วถ้าใจมันเป็นธรรมๆ ไฉ่ ฝูงโคที่ดีงามขึ้นมามันก็จะสนใจฝึกฝัเพื่อทำคุณงาม
ความดีของเขา แต่ฝูงโคที่มันไม่รู้เห็นอะไรได้ มันไม่มีความเป็นไป อันนั้นฝูงโคนั้นเป็นฝูงโคที่ไร้
สาระ ก็มันเกิดมาเป็นคนดีแล้วไฉ่ คนดีแล้วทำไมต้องไปทุกข์ไปยาก ทุกข์ยากเพื่ออะไร

นี่ไฉ่ คนทีมีอำนาจวาสนา เห็นไหม คนทีมีอำนาจวาสนาถึงได้นับถือพระพุทศาสนา
เวลานับถือพระพุทศาสนาแล้วนี้นับถือไว้มันก็เป็นบุญเป็นกุศลนะ เนี่ยเพราะอะไร
พระพุทศาสนาเป็นศาสนาแห่งสัจจะความจริง ไม่อ้อนวอนขอสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น ใครทำสิ่งใดได้

อย่างนั้น ทำได้มากได้น้อยแค่ไหน ถ้าทำระดับของท่านก็ได้บุญได้กุศล ได้ไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม

ผลของวิญญะๆ นี่ไง นี่ฝั่งของโลก ฝั่งของวิญญะมีของมันโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว จะมีพระพุทธศาสนา ไม่มีพระพุทธศาสนา มันเป็นสัจจะเป็นความจริงอย่างนี้ นรก สวรรค์ กามภพ รูปภพ อรูปภพ มันมีของมันอยู่โดยดั้งเดิมอยู่ธรรมชาติของมัน

แต่เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบุพเพนิวาสานุสติญาณ เรามาจากไหน? เรามาจากพระเวสสันดรไปไง เรามาอย่างยาวไกลไม่มีต้นไม่มีปลายทั้งสิ้น สิ่งที่เรามานี้ผลของวิญญะๆ ผลของโลก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมพ้นจากวิญญะไป นี่ ๓ โลกธาตุ

เวลาพระในสมัยพุทธกาลประพตติปฏิบัติถึงสิ้นกิเลสไป เห็นไหม มาร มารมันคอยตรวจ คอยเช็คทั้งนั้น มันจะเอาสิ่งมีชีวิตอยู่ในอำนาจทั้งสิ้น “มารเอ๋ย เธอไม่ต้องค้นคว้าค้นหาหรอก เธอไม่เห็นลูกศิษย์ของเราทั้งสิ้น ลูกศิษย์สิ้นกิเลสแล้ว อย่างไรก็ตามก็ค้นหาไม่เจอ” นี่ไงถ้ามันพ้นจากโลก พ้นจากวิญญะ พ้นจากการครอบงำของอวิชชาครอบครวัของมาร ถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริงแล้วมันเป็นที่ไหนล่ะ?

เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านออกประพตติปฏิบัติล้มลุกคลุกคลานขนาดไหน ท่านก็มีการกระทำของท่าน ท่านมีความจริงของท่าน เวลาทำความจริงของท่านมันก็มีวาสนาของคน วาสนาของคนนะ เวลาเห็นคนที่ประพตติปฏิบัติแล้วนี้ “โธ้ย! ทำไมมันอุกฤษฏ์ ทำไมมันต้องทำรุนแรงขนาดนั้น” นั่นเป็นความรุนแรงของคนที่ย่อแอ เป็นความรุนแรงของคนที่ยากง่าย เป็นความรุนแรงของคนที่ไม่เอาไหน คนที่ไม่มีอำนาจวาสนาจับจด ทำสิ่งใดก็ไม่ได้เป็นขึ้นเป็นอันขึ้นมา ชีวิตเขาก็ไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอันเหมือนกัน

คนที่เขามีวาสนาของเขา เขาทำสิ่งใดเขาทำจริงจังของเขา เขาทำเพื่อประโยชน์ของเขา เขาทำของเขาแล้วนี้เขาได้ประโยชน์ของเขา ได้ของเขา เขาได้ประโยชน์จากการกระทำนั้น แต่การกระทำนั้นการกระทำเป็นกิริยาไง แต่ในความเป็นจริงมันมีกิเลสตัณหาความทะยานอยาก ในหัวใจอันนั้นทั้งสิ้น จะทำมากน้อยขนาดไหน กิเลสตัณหามันก็ปลิ้นปล้อน มันก็หลอกหลวงทั้งสิ้นไง

เวลาถ้ามันจะเอาจริงเอางั้นขึ้นมา เขาต้องทำความสงบของใจเข้ามา คั่นคว่ำหากิเลสของตน ถ้าเจอกิเลสของตน ได้พิจารณาของตน พิจารณาของตนเป็นวิปัสสนา เป็นวิปัสสนาเห็นใหม่ เวลาวิปัสสนาภาวนามยปัญญาเกิดจากการภาวนา มันพิจารณาของมัน มันยกมันโยน มันปลิ้นมันปล่อน กิเลสมันปลิ้นมันปล่อนขนาดไหน มันพลิกแพลงขนาดไหน ปัญญามันดักหน้าดักหลัง ปัญญามันเข้าไปประหัดประหารใจ มันเป็นชั้นเป็นตอนๆ

ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา ปฏิบัตินั้นมันส่วนปฏิบัติเป็นแค่กิริยาวิธีการปฏิบัติเท่านั้น แต่เวลาเป็นจริงเป็นจังมันจะมีมรรคมีผลขึ้นมาในหัวใจดวงนั้น ถ้ามันมีมรรคมีผลในหัวใจดวงนั้น เวลาท่านประพฤติปฏิบัติของท่านขึ้นมาจนท่านสิ้นกิเลส ถึงได้เป็นผู้คุ้มครองดูแลลูกศิษย์ลูกหาคู่มครองดูแล เพราะว่าสิ่งที่ปฏิบัติ คนที่ปฏิบัติจะเป็นผู้นำ เป็นผู้นำฝูง ฝูงโคที่จะพาข้ามพ้นวัฏฏะ ฝูงโคที่ดึงามก็พาขึ้นฝั่งๆ ขึ้นฝั่งโดยสัจจะโดยความจริงใจ

แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่ดึงามนะ พาฝูงโคข้ามพ้นวัฏฏะ พาฝูงโคข้ามฝั่งถึงวัฏฏะ ออกจากวัฏฏะนั้นไป ถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริง มันทำความเป็นจริงมันถึงมีการกระทำใจ เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติ ท่านจะเคารพบูชาครูบาอาจารย์มาก

เคารพครูบาอาจารย์เพราะอะไร เพราะเราประพฤติปฏิบัติแล้วมันมีติดบอดไป มันมีติด บอด กิเลสมันครอบงำมันทำอะไรไม่ได้หรอก ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ ๙ ประโยค ๑๐ ประโยคด้วย ก็ศึกษามาเป็นแค่ทฤษฎีเท่านั้นนะ ทฤษฎีมันคือชื่อ แล้วชื่อเรามาตีความแล้วมันตีความได้หลากหลาย ได้ทุกแง่ทุกมุมที่กิเลสมันจะพาไป แล้วเราจะทำอย่างไรล่ะ?

แค่ทำความสงบของใจ ทำความสงบของใจนี้แหละ เวลาทำความสงบของใจขึ้นมา ใจมันสงบระงับขึ้นมา ถ้ามันจะสงบระงับของมันขึ้นมา มันเกิดนิมิต มันเกิดความรู้ความเห็นต่างๆ ร้อยเล่ห์หรือร้อยส้นพันคมไปกับมันทั้งสิ้น ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ยืนยัน ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ แล้วเวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใหม่ใจ ทำไม่ไม่บอกอภิญญาล่ะ ไม่บอกว่าปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสนัญญายตนะ วิญญานัญญายตนะ อากิณัจญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ นี่สมาบัติใจ สมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ ทำไม่ไม่พูดอย่างนั้น

นั่นมันก็เป็นวิธีการปฏิบัติอย่างหนึ่ง ฌานสมาบัติ เจ้าชายสิทธัตถะไปเรียนกับอุทกดาบส อาฬารดาบสเหมือนกัน ฌานสมาบัติมันมีมาอยู่โดยดั้งเดิม ลัทธิพราหมณ์เขา ๔,๐๐๐ - ๕,๐๐๐ ปี พระพุทธศาสนา ๒,๐๐๐ กว่าปี การทำทุกรกิริยาทำมาแล้วทั้งสิ้น นี่ผลของวิญญูเพราะอะไร เพราะมันเวียนว่ายตายเกิดในวิญญู มันไม่พ้นจากวิญญูไป ผลการประพฤติปฏิบัติของเขาไป

นี่ไง เวลามันปฏิบัติมันมีของมันอยู่แล้ว เรื่องสมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ แต่เราจะทำความเข้าใจเข้ามา เพื่อ! เพื่อเข้าสู่พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนศีล สมาธิ ปัญญา คนที่มีอำนาจวาสนาเขาจะระลึกถึงชีวิตของตน “เกิดมาทำไม เกิดมาแล้วมีความทุกข์ความยากอย่างไร คนถ้ามันมีความสุข ความสุขอย่างไร”

เวลาพวกฤๅษีชีไพรทำสมาธิทำสมาบัติ นี่ไงสมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ นี่เขาทำแล้วเขาได้ อะไร ทำแล้วเขาเป็นผู้วิเศษไง เหาะเหินเดินป่าได้ รู้วาระจิตได้ อภิญญา ๕ ถ้าอภิญญา ๖ นะ อภิญญา ๖ คืออภิญญา ๖ คือเรื่องมรรค เวลามันเป็นจริงเป็นจัง อภิญญา ๕ อภิญญามันแก้กิเลสไม่ได้ พอแก้กิเลสไม่ได้ ทำสมาธิสมาธิ เวลาทำสมาธิ ที่เราศึกษาเล่าเรียนมา ๙ ประโยค ๑๐ ประโยค เวลาทำสมาธิ ทำสมาธิขึ้นมามันก็จะเกิดสิ่งที่เล่าเรียนมามันเข้ามาสู่หัวใจ เข้ามาสู่จิต เวลามันเป็นสมาธิมันก็จินตนาการไปเรื่อยแปดร้อยแสนพันคม มันทำสิ่งใดไม่เป็นหรือทำสิ่งใดไม่ถูกหรือ แล้วทำไม่ได้ด้วย รู้มากเกินไป เรียนมากเกินไป ปฏิบัติแล้วกิเลสมันเอาไปใช้เป็นเครื่องมือ มันทำลายในการประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้หันรีหันขวางเลยละ นี่ไง โคที่ไม่มีความอำนาจวาสนาไป

เวลาโคที่มีอำนาจวาสนา เวลาออกประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มีการกระทำขึ้นมา โคนำฝูงๆ เวลาลงสู่แม่น้ำก็จะข้ามฝั่ง พอข้ามฝั่งไปถึงวังน้ำวนไป ปฏิบัติไปแล้วเกิดสงสัย เกิดความลำบากลำบาก เกิดความทุกข์ความยาก กิเลสมันวน วนจนลึ้มเล็ก วนจนไม่มีการกระทำ ถ้าโคนำฝูงที่ไม่ฉลาด

ถ้าโคนำฝูง เห็นไหม โคนำฝูงที่ดีงาม เวลาหลงปุ่เสาร์ หลงปุ่มันท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน เวลาท่านพูดนะ เวลาท่านอบรมบ่มเพาะไป “แก้จิตแก้ยากนะ แก้จิตแก้ยากนะ ผู้เฒ่าจะแก้วะ ใครประพฤติปฏิบัติมา ให้มันมีเหตุมีผลขึ้นมาในหัวใจนั้น แล้วมีสิ่งใดสงสัยให้ถามมา” แล้วไม่ต้องถามด้วย ประพฤติปฏิบัติไป ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติมาแล้ว บุคคล ๔ คู่

เวลาทำความเข้าใจใจ ใจว่าสงบระงับเข้ามา ใจมันไม่สงบระงับเข้ามาก็ฟุ้งซ่าน ใจฟุ้งซ่านๆ ใจก็มีแต่ความทุกข์ความยาก ใจมีความทุกข์ความยาก ใจมีแต่ความหิวโหย จะไปทำอะไร มันหิวมันโหย มันไปกว้านเอาความทุกข์มาเผาผลาญตัวเองตลอดเวลา ในการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา แต่การปฏิบัติโดยความไม่รู้ของตนไป กว้านเอาไฟเผาไฟมาเผาตนนะ จะสำเร็จขั้นไหน จะสำเร็จขั้นนี้ จะมีคุณธรรมอย่างนั้น จะมีคุณธรรมอย่างนี้ มันเผาผลาญอยู่นั้น โดยไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอันเลยละ ไม่มีความจริงอะไรทั้งสิ้นเลย มันไปเอากิเลสมาเผาตัวเอง โดยอ้างว่าเป็นธรรมๆ

เพราะไม่มีอำนาจวาสนา สิ่งที่ยึดมั่นขึ้นมามันไม่เป็นจริงขึ้นมา ไม่เป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ไม่เป็นผลอะไรมาเป็นประโยชน์กับใครทั้งสิ้น เพราะ เพราะโคใจบอด ใจมันมืดมันบอด ใจมันไม่เคยรู้เคยเห็น ใจไม่เคยประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นจริงเป็นจังขึ้นมา มันจะรู้อะไร มันนำฝูงไม่ได้ มันนำฝูงไม่เป็น แต่มันจะดันทุรังนำ นาก็พากันไปสู่วังน้ำวนนั้นแหละ หลุมทรายดูด ดูดตายหมดนั่นแหละ การประพฤติปฏิบัติล้มเหลว การประพฤติปฏิบัติว่างเปล่า ไร้สาระทั้งสิ้น

แต่ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา ดุสิ ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ทำความสงบใจเข้ามาก่อน ทำความสงบใจเข้ามาก่อน เป็นบุคคล ๔ คู่ โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามีผล อนาคามิมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล มันเป็นคน ๔ คู่ มันมีการกระทำ มันเป็นสัจจะ มันเป็นข้อเท็จจริง อริยสัจมีหนึ่งเดียวเท่านั้น ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

เวลาปฏิบัติในแนวสติปัฏฐาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม สิ่งที่เราปฏิบัติตามความเป็นจริง มันเป็นความจริงขึ้นมา มันจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมามันเป็นขึ้นเป็นอันนะ มันมีขั้นมีตอนของมันเอง ถ้าไม่มีขั้นมีตอนของมัน ทำไมหลวงปู่ท่านบอก “**แก้จิตแก้ยากนะ แก้จิตแก้ยากนะ ผู้เฒ่าจะแก้วะ**” แล้วผู้เฒ่ารู้ด้วยว่าจิตมันอยู่ตรงไหน จิตมันสูงมันต่ำอย่างไร

เวลาครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านประพฤติปฏิบัติ ปุณฺณคนหนา ปุณฺณคนหนาถ้าทำสมาธิไม่เป็นจบแค่นั้น ปุณฺณคนหนามันก็ไปกว้านเอาไฟเผาไฟมาเผาผลาญ ถ้าอยู่ทางโลกมันก็มีแต่ความทุกข์ความยาก อยู่ทางโลกเขาก็ต้องมีหน้าที่การงานของเขาเพราะถ้าคนเราเกิดมาไม่มีหน้าที่การงาน เราจะเอาอะไรเลี้ยงชีพ การเลี้ยงชีพๆ ถ้าเขาเป็นชาวพุทธแล้วเขามีคุณธรรมในหัวใจของเขา เขาก็ยังมีธรรมในใจของเขา คำว่า “ธรรมในใจของเขา” เขาเชื่อมตรงกับชีวิตการ

ดำรงชีพของเขา ชีวิตในการกระทำของเขา เขามีศีลมีธรรมไง ถ้าเขามีศีลมีธรรมของเขา เขาก็ไม่ทุกข์ไม่ยากจนเกินไป เขามีความสุขความร่มเย็นในชีวิตประจำวันของเขา

แต่ถ้ามันคนที่มีกิเลสหนา กิเลสหนา เห็นไหม ทำสิ่งใดแล้วก็ไม่ประสบความสำเร็จ ทำสิ่งใดแล้วก็มีทุกข์ความยาก มันเผาผลาญใจทั้งสิ้นใจ นี่พูดถึงผู้ที่ทำการดำรงชีพในทางโลกไปแล้วถ้ามีอำนาจวาสนาละ เขาอยากจะทำประเพณีปฏิบัติของเขาละ ถ้าอยากจะทำประเพณีปฏิบัติของเขา เวลาประเพณีปฏิบัติของเขาถ้าเขามีครูบาอาจารย์ที่ดีไ้ เขามีโคพาพ้นจากวัฏฏะ โคพาข้ามฝั่ง มันมีฝั่งโลกกับฝั่งธรรม ฝั่งของวัฏฏะๆ

คูสิ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านวางข้อวัตรปฏิบัติของท่าน วางข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา ทำความสงบใจเข้ามาก่อน การทำความสงบใจเข้ามา เห็นไหม นี่ข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา ข้อวัตรปฏิบัติการดำรงชีพนี้แหละ พระ เห็นไหม ก็มีวัตรปฏิบัติของตน ถ้ามีวัตรปฏิบัติของตนขึ้นมา เพื่อให้จิตใจของเราอยู่กับวัตรปฏิบัตินี้ ทำด้วยความชื่นบาน เพราะเราทำบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ธรรมวินัยเป็นศาสดาของเรา ธรรมวินัยเป็นศาสดาของเรา สิ่งที่เราทำๆ นี่ เราจะเอาข้อวัตรปฏิบัติมันก็กิจของสงฆ์ มันเป็นกิจเป็นหน้าที่ของเราๆ หน้าที่การงานของเรา เห็นไหม ถ้าหน้าที่การงานของเรา เราก็มีสติสัมปชัญญะควบคุมหัวใจอยู่กับข้อวัตรปฏิบัตินี้ นี่เป็นเครื่องอยู่ๆ ใจมันไม่คิดส่งออกไปข้างนอกใจ แล้วเวลาเราจะรักษาหัวใจของเรา เราทำความสงบใจของเราเข้ามา ถ้าใจมันสงบระงับเข้ามา เห็นไหม มันเริ่มอึดเต็มของมัน

สัมมาสมาธิ คือ จิตสงบและตั้งมั่น ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามาแล้ว ถ้ามันฝึกหัดใช้ปัญญาๆ ฝึกหัดใช้ปัญญา “ทำไมต้องฝึกหัด ถ้าทำสมาธิแล้วจะเกิดปัญญาเอง” หลวงตาพระมหาบัวท่านบอกว่า “เราติดสมาธิ ๕ ปี ถ้าปัญญามันจะเกิดเอง เราต้องพ้นจากการติดสมาธิ ๕ ปีนั้นพ้นไปแล้ว” ที่มันพ้นมา มันไม่ใช่พ้นว่าสมาธิมันเปิด เปิดให้เกิดปัญญา มันพ้นมาได้ด้วยหลวงปู่มั่นท่านสับท่านเขก ท่านดึงออกมา ท่านสับท่านเขกท่านดึงออกมา

“สมาธิให้เกิดปัญญาเอง” มันเป็นไปได้ไม่ได้ แล้วปัญญาจะเกิดเองโดยที่ไม่มีสัมมาสมาธิเลย โคใจบอด! โคไม่มีหัวใจ! โคไม่มีหัวใจเพราะมันไม่มีชีวิต โคใจบอด โคไม่มีหัวใจ โคที่ไม่มีชีวิตมันไม่กินหญ้า มันไม่เคี้ยวเอื้อง มันไม่ขยิบเขยื้อน โคใจบอด

นี่ไง ถ้าบอกว่า “เวลาทำสมาธิแล้วปัญญามันจะเกิดเอง” ครูบาอาจารย์มากมายเวลาท่านบอกว่า “นี่ทำสมาธิแล้วปัญญาจะเกิดเอง ทำสมาธิแล้วปัญญาจะเกิดเอง” ถ้ามันจะเกิดเอง หลวงตาบอก “เราติดสมาธิ ๕ ปี ถ้าเกิดเองมันเกิดนานแล้ว มันไม่เกิด” เพราะมันไม่เกิดขึ้นมา เวลาสิ่งที่มันจะเกิด มันจะเกิดเพราะไม่ใช่มันจะเกิดเอง มันจะเกิดเองเพราะหลวงปู่ท่านบอก “แก้จิตแก้ยากนะ แก้จิตแก้ยากนะ” แล้วแก้จิต จิตที่มันมีชั้นมีตอนของมัน แล้วเข้าใจว่าสิ่งนั้นมันเป็นนิพพาน เวลาจะเอาเหตุเอาผลดึงจิตนั้นออกมาแก้จิต เพื่อให้มันพ้นออก พ้นจากการหลับใหลให้กิเลสมันครอบงำมันทำอย่างไร

สิ่งที่ทำ “แก้จิตแก้ยากนะ แก้จิตแก้ยากนะ” มันต้องแก้เป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมาจะคนที่มีความสมาธิขึ้นมาเป็นชั้นเป็นตอน แล้วเวลาคนที่เขาประพฤติปฏิบัติเป็น เขามีระดับของเขา ระดับของเขาบุคคล ๔ คู่อยู่ในระดับใด แล้วอยู่ระดับใดมันมีคุณสมบัติอย่างไร มันเป็นอย่างไรมันถึงเป็นสัจจะเป็นความจริงใจ นี่ เห็นไหม โคพาฝูงข้ามฝั่งจะข้ามฝั่งไปสู่ฝั่งธรรมะ

นี่ไง ใสนี้ถ้าโคใจมันบอด มันไม่รู้ว่ามีฝั่งโลกฝั่งธรรม ถ้าไม่รู้จักฝั่งโลกฝั่งธรรมก็คิดกันอยู่นี้ไง ก็ใช้ปัญญากันอยู่นี้ไง แล้วปัญญานี้มันจะบรรลุธรรมใจ มันไม่มีฝั่งโลกและไม่มีฝั่งธรรม ไม่รู้จักฝั่ง ไม่รู้จักโลกกับธรรม ถ้ามันไม่รู้จักมันก็จบใจ มันก็ย่ำอยู่นี้ไง นี่โคใจบอดใจ

แต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเป็นโคพาฝูงข้ามฝั่ง จะข้ามฝั่งนี้ เราอยู่ฝั่งนี้ เราเกิดมา เกิดมาเป็นโลก เรามีอวิชชา เราเกิดมาโดยพญามาร เราเกิดมาโดยกรรมจำแนกสัตว์ แต่มันมีเป็นบุญเป็นกุศลจำแนกให้เราเกิดเป็นมนุษย์นี่ไง เราเกิดมา เราอยู่ฝั่งโลกแน่นอน มีโลกเพราะมีกิเลสใจ

ถ้ามีกิเลสถ้ามันประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง เห็นไหม นี่โคพาฝูงข้ามฝั่ง เราจะข้ามสู่ฝั่งโลกไปสู่ฝั่งธรรม ในการประพฤติปฏิบัติถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่ดั่งาม โลกียปัญญากับโลกุตตรปัญญาไป ปัญญาที่เกิดขึ้นเขาเรียกว่าโลกียปัญญาๆ ปัญญาโลกๆ ปัญญาวิทยาศาสตร์ ปัญญาความรู้สึกนึกคิดนี้แหละปัญญาโลกๆ ปัญญาเกิดจากเรานี่ ปัญญาเกิดจากเราเกิดจากจิต **ความคิดไม่ใช่จิต เกิดจากจิต** เวลาเกิดจากจิตขึ้นมาจิตภวาสวะ ภวาสวะนี่โลก ภวาสวะคือภพ มันเกิดที่นี้ แล้วมันเป็นโลกทั้งสิ้น แล้วไม่รู้ไม่เห็น การกระทำนี้มันไม่เป็นสัจจะไม่เป็นความจริงอะไรเป็นขึ้นเป็นอันขึ้นมาเลยหรือ

นี่ใช้ปัญญาไปๆ ปัญญาอะไร ถ้าทำสมาธิ สมาธิปัญญาจะเกิดเองนั่นเป็นโคใจบอด มัน
เป็นไปไม่ได้ มันปฏิบัติแล้วไม่มีสิ่งใดที่จะข้ามลง เห็นไหม โคนาฬงลงสู่วังน้ำวน ผ่านจากกิเลส
ต้นหาความทะยานอยาก ผ่านจากสัตว์ร้าย นี่จะข้ามขึ้นฝั่ง แล้วฝั่งไหนล่ะ ก็ไม่รู้จักฝั่งอีก “ฝั่ง
ไม่มี มันเป็นสระ มันเป็นทะเลสาบ มันไม่มีฝั่ง” กิเลสมันอ้างไปตลอด

เวลานะ ถ้าพูดถึงธรรมะนี้ **ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมมงคลมุตฺตมํ** เวลามันหลงผิด มันติด
อยู่ในทวิฏฐิมานะ มานะของตน เวลาหลงปุ่สาร์ หลวงปู่มั่นท่านแก้ไข “แก้จิตแก้ยากนะ แก้จิต
แก้ยากนะ” แก้จิตแก้ยากนะ มันต้องให้มีเหตุมีผลให้เรายอมรับว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก สิ่งที่เป็น
โลกๆ โลกก็คือโลก ปฏิบัติเพื่อโลกก็ได้โลกนี้แหละ นี่ปฏิบัติ ปฏิบัติพอเป็นพิธีไป ปฏิบัติพอเป็น
พิธี แต่! แต่มันสร้างมรรคสร้างผลนะ เพราะมันไม่รู้จักฝั่งโน้นกับฝั่งนี้ไง แล้วทำไมต้องข้ามฝั่งล่ะ
อยู่ฝั่งนี้ก็สุขสบายดีแล้วไง

อ้าว! อยู่ฝั่งนี้สุขสบายดีแล้วก็อยู่ในวัฏฏะนี้ไง อยู่ในฝั่งนี้ก็เกิด เกิดเป็นมนุษย์ด้วยบุญ
กุศลได้เกิดเป็นมนุษย์ไง นี่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถ้าเอาโดยเนื้อหาสาระไม่ว่า
การเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ฯ อริยทรัพย์เพราะมนุษย์ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าเป็นมนุษย์ **“ในบรรดาสัตว์สองเท้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐ
ที่สุด”** ประเสริฐ ประเสริฐเพราะอะไร ประเสริฐเพราะท่านได้ประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านได้
กระทำเนียทำลายอวิชชาในหัวใจของท่าน เป็นรัตนะ ๒ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับ
พระธรรมฯ

นี่ไง การเกิดเป็นมนุษย์ถึงเป็นอริยทรัพย์ฯ ท่านถึงได้ประพฤติปฏิบัติ ท่านเกิดมา เกิดมา
เป็นเจ้าชายสิทธัตถะนี่โลก นี่อยู่ฝั่งนี้อยู่ฝั่งโลก แล้วท่านก็ออกประพฤติปฏิบัติของท่านเป็น
สัจจะเป็นความจริงจนทำลายอวิชชาข้ามโอชะไปสู่ฝั่งธรรม ฝั่งธรรมนี้ด้วยภาวนามยปัญญาไป
ด้วยโลกุตตรปัญญาไป ไม่ใช่โลกียะ โลกียปัญญา โลกุตตรปัญญามันเกิดอย่างไร

โลกียะ โลกุตตระนี่มันเป็นธรรม ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา มันเป็นธรรมเป็นบาลี
อยู่ในพระไตรปิฎกมากมายมหาศาล แต่! แต่ไม่รู้จัก ไม่รู้จัก ไม่เคยภาวนา ไม่เคยได้สัมผัส ไม่รู้
อะไร อะไรโลกียะ อะไรโลกุตตระนะ โลกียะโลกุตตระก็ตัวอักษรไป ก็คำพูดนี่ไง แต่ข้อเท็จจริงที่
มันเป็นอะไร โคใจบอด มันไม่รู้ไม่เห็นไง เพราะไม่รู้ไม่เห็นมันเลยเอาสี่ข้างเข้าถูตะปี่ตะบันทำแต่
ความเข้าใจของตนไป แล้วมันได้ผลอะไรมา ได้ผลคือสัญญาอารมณ์ สัญญาที่มาคุยกันนั่นนะ
ได้สิ่งนั้นมา ได้มาไม่เป็นความจริง

ถ้าได้ในการประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงที่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นไว้ นี่โคปาฬงข้ามฝั่ง เวลาข้ามฝั่งขึ้นมามันเป็นขั้นเป็นตอนของมัน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาสิ่งที่พอจิตสงบแล้วจิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง แล้วเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริงแล้วฝึกหัดใช้ปัญญาอย่างไร แล้วใช้ปัญญา ปัญญาพิจารณาถ้าจิตสงบแล้วถ้ามันเห็นกาย เห็นกายโดยจิตสงบแล้ว นี่มันไม่ใช่เห็นกายโดยสามัญสำนึกของเราเนี่ย ใจ เวลาการพิจารณา ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติด้วยความเป็นจริงนะ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงตาพระมหาบัวท่านบอกให้พิจารณาเลย เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ทำความสงบของใจเข้ามาแล้วพิจารณากายๆ

การพิจารณาก็พิจารณาสามัญสำนึกนี้ไง โลกๆ ทั้งนั้น สิ่งที่ว่าความเป็นโลกๆ พิจารณาฝึกหัดใช้ปัญญาไง จิตสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าจิตสงบแล้วไม่ฝึกหัดใช้ปัญญานี้ปัญญามันจะเกิดเองหรือ มันไม่มีอยู่ใน ๓ โลกธาตุนี้หรอก ถ้ามันมีอยู่จริงนะ ฤาษีชีไพรในสมัยพุทธกาลฝึกหัดประพฤติปฏิบัติมาก่อนองค์สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้านี้เป็นศาสดาไปหมดแล้ว ไม่มี!

นี่พอไม่มีขึ้นมา เห็นไหม พอจิตสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ฝึกหัดใช้ปัญญา เวลาฝึกหัดใช้ปัญญานี้ถ้ามันเห็นกาย ฝึกหัดใช้ปัญญา กาย พอเห็นกาย เห็นไหม ผู้ที่เห็นกาย เห็นกายแล้วถ้าคนที่ทำสมาธิไม่เป็น ก็พิจารณากายเหมือนการฝึกหัดใช้ปัญญาเหมือนกัน อันนั้นเป็นปัญญาอบรมสมาธินะ นี่โคปาฬงข้ามฝั่ง เขาจะรู้จักฝั่งนี้และฝั่งนั้น ฝั่งโลกและฝั่งธรรม

แล้วโดยสามัญสำนึก เพราะการเกิดของเราเกิดมาบนโลก มันเป็นโลกโดยข้อเท็จจริงปฏิเสธใดๆ ไม่ได้ทั้งสิ้น ปฏิเสธอะไรไม่ได้เลย เราเกิดกับโลก แล้วเป็นโลกทั้ง ๑๐๐ เปอร์เซนต์ แล้วเริ่มต้นปฏิบัติก็เริ่มต้นจากโลกๆ นี่แหละ แต่เวลาเริ่มต้นจากโลกๆ นี่แล้ว เวลาฝึกหัดใช้ปัญญาๆ เวลาฝึกหัดใช้ปัญญาผู้ที่ใช้ปัญญาด้วยปัญญาชนนะ ฝึกหัดใช้ปัญญานี้มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิไป

ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธินี้พิจารณากาย พิจารณาถึงความแปรสภาพ ความผันแปรของร่างกายนี้เห็นแล้วมันสลดสังเวช สลดขึ้นมาเนี่ยมันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ จิตมันก็ปล่อยมันก็วางก็แค่สมาธิไป แคสมาธินะ ถ้ามันเป็นจริงแล้วฝึกหัดบ่อยครั้งเข้าๆ ถ้าบ่อยครั้งเข้านะ ถ้าจิตมันตั้งมั่นขึ้นมา ถ้ามันเห็นกายเห็นกายซ้ำๆ นั่นแหละ แต่เห็นกาย ถ้าจิตมันเป็นสมาธิแล้วมันเห็นกายมันมีความแตกต่าง ความแตกต่างระหว่างโลกกับธรรม

เวลาเป็นธรรม เห็นไหม โลกียปัญญาเป็นปัญญาเกิดจากโลกทั้งสิ้น แต่ถ้าพอมันเป็นธรรมขึ้นมา เป็นธรรมเพราะอะไร ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีความสงบระงับขึ้นมา จิตถ้าเป็นสมาธิขึ้นมา พอเป็นสมาธิขึ้นมา จิตมันเป็นสมาธิเพราะอะไร เพราะมันไม่มีกิเลสเป็นเจ้าของ มันไม่มีกิเลสเข้ามาครอบงำ

ถ้ามันมีกิเลสมาครอบงำก็เหมือนเรานี้ไง เวลาครูบาอาจารย์ท่านสอนให้พิจารณากายๆ ในพระไตรปิฎกนี่ไปเที่ยวป่าช้า ไปพิจารณาซากศพ อย่าไปดูซากศพใหม่นะ เราไปพิจารณาซากศพให้มันสลดสังเวช เวลาไปเจอซากศพใหม่แล้วกิเลสมันพุดขึ้นมา มันไปทำกับซากศพนั้น ขึ้นมาอีกต่างหาก ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเวลาพิจารณาๆ ไป กิเลสมันพุดขึ้นมาแล้วทำอย่างไร การพิจารณากายๆ พิจารณาอย่างไรให้มันเป็นธรรม

เวลาถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงเพราะมันพิจารณาขึ้นมาให้มันสลดสังเวช ให้มันสงบระงับ ให้มันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา แล้วถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา เห็นไหม เกิดปัญญามันเป็นภาวนามยปัญญา ถ้ามันพิจารณาร่างกาย พิจารณากาย พิจารณาโดยความเป็นโลกๆ ถ้าความเป็นโลกมันจะสงบ มันเป็นการปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิกับสมณะไง มันจะไปวิปัสสนาอะไรกัน นี่มันอยู่ในฝั่งโลกใจ

โคพาฝูงข้ามฝั่งๆ ฝั่งธรรม ฝั่งธรรมเอาอะไรข้าม โลกุตตรธรรม โลกียธรรม ธรรมของโลก ธรรมประจำโลก มันอยู่กับโลกเขาอยู่แล้ว โลกุตตรธรรมต่างหากที่มันจะข้ามพ้นจากฝั่งโลกไปฝั่งธรรม ถ้าข้ามจากฝั่งโลกไปฝั่งธรรมแล้วข้ามอย่างไร แล้วข้ามที่ไหน โคพาฝูงข้ามฝั่งนะ มันมีฝั่งโลกกับฝั่งธรรม ถ้าเป็นข้อเท็จจริงผลของวิญญูที่ครูบา-อาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติแล้วใจ กามภพ รูปภพ อรูปภพ นี่สวรรค์ ๖ ชั้น พรหมโลก ๑๖ ชั้น แล้วนรกอเวจี เวลาวิญญู

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นทะลุปรุโปร่ง นี่จะข้ามฝั่ง มันข้ามฝั่งด้วยการปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ในพระพุทธศาสนาจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ถ้ามันอยู่ฝั่งโลกมันก็เกิดแก่เจ็บตายนี่ไง ตายจากโลกนี้ไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมก็เกิดเหมือนกัน เวลาเกิดแล้วเกิดในวิญญูนี้ไง เกิดในวิญญูนี้ทำคุณงามความดีขึ้น เวลาเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมแล้วจะบอก “นรกสวรรค์ไม่มี เรื่องชาติหน้า ชาติภพไม่มี” ถ้าปฏิบัติไปโดยความโง่เขลา ปฏิบัติโดย เห็นไหม นี่โคใจบอดแล้วจะชักนำฝูงไป ชักนำไปสู่วังน้ำวนไง มันไม่มีสิ่งใดปฏิบัติแล้วมันเป็นขึ้นเป็นอันขึ้นมา

ถ้าเป็นขึ้นเป็นอันขึ้นมา เห็นไหม เข้าสู่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย กาลามสูตรไม่ให้เชื่อแม้แต่อาจารย์ของตน ไม่ให้เชื่อ แล้วถ้ามันเป็นจริงขึ้นมาประพฤติปฏิบัติ ศีล สมาธิ ปัญญา เทวดามาดีดพิณ ๓ สาย ทางสายกลางๆ ถ้าตกไปอยู่ฝั่งหนึ่งอรรถกถาญาณุโยค ตกไปฝั่งหนึ่งก็เป็นกามสุขัลลิกานุโยค ทำสมาธิๆ มีความสงบความสุขความระงับนั้นนะ นี่ กามสุขัลลิกานุโยคมันติดสุขไป

เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาทำขึ้นมาอรรถกถาญาณุโยคทำให้ตัวตนลำบากอยู่อย่างนั้น ทำโดยไม่เข้าสู่สัจจะความจริง แล้วมันก็ต้องเป็นไปตามแต่กิเลสของคน จิตนิสัยของคน เวลาทำแล้วมันไปติดตรงไหน เวลามันติดขึ้นมาทำสมาธิๆ เวลาทำสมาธิก็คิดว่าสมาธิเป็นนิพพาน สมาธิก็เป็นสมาธิจะเป็นนิพพานไปได้อย่างไร

กว่าจะทำสมาธิได้ ทำสมาธิคือชนะกิเลสชั่วคราว ถ้าไม่ชนะกิเลสชั่วคราวมันจะเป็นสมาธิไปไม่ได้ ทำสมาธินี้สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี แล้วจิตสงบ จิตสงบมันเป็นกลาง มันเป็นสากล มันเข้าใจได้ไง โอ! จิตมันเป็นแบบนี้ กายมันเป็นแบบนี้ มาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วมันจะซาบซึ่งมาก ศึกษาณะแต่มันยังไม่ทำเป็นความจริงขึ้นมา

ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมามันเกิดภาวนามยปัญญา มันจะเกิดความมหัสจรรย์ มันจะเกิดปัญญาที่เคลื่อนไหวโดยกำลังของธรรม ไม่ใช่ของโลก ถ้าเป็นของโลก ของโลกคือสัญญา สัญญาคือความจำ ความจำการวิเคราะห์หวิจย แล้วการวิเคราะห์หวิจยขึ้นมามันมีสัญญาอารมณ์ ใจ พอมีอารมณ์ขึ้นมาก็เหม! ขึ้นบาน เหม! ธรรมอันเลอเลิศ เสื่อมหมด มันเสื่อมหมดเพราะอะไร เพราะมันเป็นมารยา มารยาสาไทยทั้งนั้น สมมุติบัญญัติๆ แล้วมันเกิดกิเลสค้นหาความทะยานอยากในใจของตน มันเป็นมารยาสาไทยทั้งสิ้น มันเป็นมารยาไทยจิต นี่มันลากไป ไทยไปของมันอยู่อย่างนั้น

นี่ไง นี่จิตนิสัย อำนาจวาสนาของคน ถ้ามันมีอำนาจวาสนาของคนนะมันไม่ปล่อยให้ความรู้สึกนึกคิดอย่างนี้ชักลากไป มันจะตั้งสติขึ้นมาแล้วกำหนดพุทโธๆ ทำอานาปานสติ กำหนดปัญญาอบรมสมาธิ ทำความสงบของใจเราเข้ามา ถ้าทำความสงบของใจเราเข้ามา ถ้าจิตมันตั้งมั่น จิตมันตั้งมั่นกิเลสครอบงำไม่ได้ กิเลสจะชักนำไปโดยอำนาจของมันไม่ได้ กิเลสชักนำไปตามอำนาจของมันไม่ได้เพราะเรามีค้ำบริกรรม เพราะเรามีสติสัมปชัญญะรักษาใจของเรา

ถ้าเรามีสติสัมปชัญญะรักษาหัวใจของเรา ใจของเราจะเป็นสัมมาสมาธิ ใจของเราจะตั้งมั่น แล้วตั้งมั่นขึ้นมาแล้วถ้ามีอำนาจวาสนาให้น้อมไปฝึกหัด ฝึกหัดใช้ความสงบนั้นให้เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม จิตเห็นอาการของจิตฯ ถ้าจิตเห็นอาการของจิต เริ่มต้นฝึกหัดใช้ปัญญา เวลาปัญญามันเกิดขึ้นๆ ปัญญามันเกิดขึ้น เห็นใหม่ แล้วพิจารณาไป แล้วถ้ามันเป็นข้อเท็จจริง

ไอ้โคใจบอดที่มันอบรมบ่มเพาะ ทิบอกวว่า “ใช้ปัญญา ใช้พิจารณาของมันไป ธรรมะมันมีอยู่โดยดั้งเดิม ไม่ต้องทำอะไรจะบรรลุธรรมนะ” ตกไปหมดเลย ถ้าคนมันหลงทางนะ มันก็หลงทางไป แล้วมันไม่มีใครรู้จริงชักนำไป มันก็ไปกับเขาทั้งสิ้น แต่ถ้าวันไหนเราเห็นเส้นทางที่ถูกต้อง แล้วเราเดินตามเส้นทางที่ถูกต้อง ไม่ต้องบอกหรือว่าโคใจบอดกับโคพาผู้ข้ามฝั่งมันแตกต่างกันอย่างไร

โคพาผู้ข้ามฝั่งนะ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงตาพระมหาบัวท่านบอกว่าเป็นอาจารย์ใหญ่ เป็นโรงงานใหญ่ที่ผลิตพระอรหันต์ นี่ธรรมทายาทๆ ลูกศิษย์ลูกหาของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นมากมายมหาศาล คำว่า “มากมายมหาศาล” เพราะได้รับการอบรมบ่มเพาะ หลวงตาพระมหาบัวท่านพูดประจำ “หลวงปู่มั่นเป่ากระหม่อมเรามา หลวงปู่มั่นเป่ากระหม่อมเรามา”

คนที่ประพฤติปฏิบัติมันไม่มีความผิดพลาด ไม่มีการกระทำที่หลงไปสุดของกิเลส มันไม่มีเลยหรือ ทั้งนั้น! หลงทั้งนั้น เพียงแต่ว่าใครมีอำนาจวาสนามากน้อยแค่ไหนที่จะกลับตัวขึ้นมาได้ แล้วใครมีอำนาจวาสนาขนาดไหน ที่มีครูบาอาจารย์ที่ดั่งามคอยอบรมบ่มเพาะไว้ แล้วใครมีอำนาจวาสนามากมายขนาดไหนที่ครูบาอาจารย์ที่ท่านอบรมบ่มเพาะแล้ว เราจะพิสูจน์ตรวจสอบให้มันเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมา ให้มันเป็นความจริงอันเดียวกัน

ครูบาอาจารย์ท่านอบรมบ่มเพาะสั่งสอนอย่างหนึ่ง ไอ้เราประพฤติปฏิบัติไปอีกอย่างหนึ่ง แล้วเราบอกว่า “ครูบาอาจารย์ท่านลำเอียง ครูบาอาจารย์ท่านไม่เมตตาเรา ครูบาอาจารย์ท่านเอาแต่ลูกศิษย์ของท่าน ท่านไม่ค่อยแก่เราให้ถูกต้อง” มันไม่ใช่แค่นั้น มันเป็นการให้ท่านยอมรับ พอไปกับบอก “ของฉันอย่างนี้ต้องถูกต้อง ของฉันอย่างนี้ต้องเป็นจริง” มันไม่ใช่การแก้ มันเป็นการจะไปให้ท่านยอมรับ ให้ท่านส่งเสริม ให้ท่านเชิดชูบูชา มันคนละเรื่อง

ถ้ามันเป็นความจริงๆ ความจริงกับความจริงมันเข้ากัน ความจริงกับความจริงมันพิสูจน์แล้วมันจะเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเรามีสิ่งใดที่

ขาดตกบกพร่องขึ้นมา เรามีสิ่งใดที่เราเห็นผิดขึ้นมา ครูบาอาจารย์จะแก้ไขอันนี้ไง ถ้ามันแก้ไข อันนี้โคพาฝูงข้ามฝั่ง ข้ามฝั่งไปสู่ตรงไหน ข้ามฝั่งไปสู่ธรรมใจ

เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าจิตใจใครสงบระงับแล้ว แล้วฝึกหัดใช้ปัญญาขึ้นมา มัน จะมีความสุขของมัน “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” เน้นย้ำๆ เราเน้นย้ำอย่างนี้บ่อยมาก เพราะอะไร เพราะไอ้ที่ว่าว่างๆ ว่างๆ นั้นมันไม่เคยมีความสุขไง มันหน้าขึ้นอกตรม มันไม่เคยมี ความสุข มันไม่เคยรู้รสของสมาธิธรรม คนทำสมาธิไม่เป็นคือจิตมันสงบไม่เป็น มันไม่เคยได้รับ รสอย่างนี้หรอก แล้วถ้าคนมันไม่ได้ลิ้มรับรสของความสงบในหัวใจมันแห้งผาก หน้าขึ้นอกตรม แล้วก็อยู่กับด้ายกระแสดังคม มันเป็นอุปาทานหมู๋ มันเป็นอุปาทานหมู๋อยู่อย่างนั้น แล้วก็ชื่นชม กันอยู่อย่างนั้น หน้าขึ้นอกตรม มันถึงว่ามันไม่มี “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี”

ถ้าจิตมันสงบระงับตามความเป็นจริง ปัจจัยตั้ง สันติภูมิโก ไม่ต้องให้ใครบอก มันชัดเจน กลางหัวใจ แล้วจะบอกว่า “เออ! อันนี้จริง” อันที่ท่าๆ มาทั้งหมด ปลอดภัย อันที่ท่าๆ มาทั้งหมด แต่การท่าๆ มาทั้งหมดนั้นมันก็เป็นการฝึกหัด คนเราประพฤติปฏิบัติมันก็เริ่มต้นจากโลกๆ นี่แหละ ฝั่งโลกๆ เพราะเราเกิดมากับโลกมันอยู่ฝั่งโลก แล้วฝั่งโลกนี้มันอยู่กับจิตนิสัยอำนาจ วาสนา

ถ้าจิตนิสัย จิตนิสัย เห็นไหม มันเข้ากับจิต คำว่า “จิตนิสัย” พุทโธมันเข้ากับพุทโธ พุทโธได้ราบรื่น ถ้าพุทโธแล้วมันเครียด พุทโธมัน เห็นไหม จิตนิสัย ศรัทธาจิต พุทธจิต จิต ของเรา โทสจิต โลภจิต ถ้าโมหจิต จิตของแต่ละบุคคลมันไม่เหมือนกัน ถ้าจิตบุคคลไม่ เหมือนกันนี้หลวงปู่มั่นท่านถึงให้กรรมฐานแต่ละบุคคลไม่เหมือนกันฯ ใจ

ในวงกรรมฐานการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาครูบาอาจารย์บอกว่าเริ่มต้น เห็นไหม กรรมฐาน ๔๐ ห้อง เราถึงชื่นชมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก เพราะท่านรู้ถึงจิตนิสัย ของคน นี่ให้ทำอยู่ชนิดเดียว ทำอยู่อย่างเดียว มันจะท่าอย่างไร แล้วคนมันหลากหลายมา ทั้งสิ้น แล้วจะให้ทำอยู่ชนิดเดียว ทำอยู่อย่างเดียว มันเป็นไปได้

แต่! แต่โดยพื้นฐาน เห็นไหม โดยพื้นฐาน การออกกำลังกาย คนเดิน คนวิ่งออกกำลังกาย ส่วนใหญ่มันง่าย นี่ก็เหมือนกัน เริ่มต้นก็พุทโธๆ คำบริกรรม เริ่มต้น เห็นไหม เวลา กรรมฐาน ๔๐ ห้อง อันดับหนึ่ง พุทโธ ัมโม สังโฆ พุทโธก็ได้ ัมโมก็ได้ สังโฆก็ได้ พุทธานุสติก็ได้ ัมมานุสติ สังฆานุสติ เทวดานุสติ มรณานุสติ นี่กรรมฐาน ๔๐ ห้องไป การทำความสงบ ๔๐

วิธีการ เราก็ับรกรรมของเรา ทำงานของเราให้มันทำงานให้จิตทำงาน ถ้าจิตมันไม่ทำงานมันสงบไม่ได้

เพราะเราเคลิบเคลิ้มหลงไหล “ใช้ปัญญาไปเลยๆ มันมีอยู่โดยดั้งเดิม” เราไม่เคยบังคับจิตให้มันปล่อยวางจากสัญญาอารมณ์ คือสิ่งที่กิเลสมันบังคับ กิเลสมันผลักดันให้คิดอย่างนั้น จิตมันรับรู้ได้หนึ่งเดียวๆ แต่รับรู้เรื่องกิเลสที่มันขับไล่บังคับบัญชาให้คิดอย่างนั้นไง แล้วมันก็คิดธรรมด้วย เพราะธรรมะมันมีอยู่โดยดั้งเดิมไง ใจโศดาบอด ใจโศใจบอด มันสอนกันอย่างนั้นนะ “ของมันมีอยู่แล้ว หลับไปตื่นมาก็สำเร็จเลย” มันคิดอย่างนั้น มันทำอย่างนั้น สัญญาอารมณ์ในมันก็เคลิบเคลิ้มไปโดยเป็นอุปาทานหม้อยู่อย่างนั้นไง

แต่ถ้าเราบังคับพุทโธๆ นี่จิตทำงาน จิตที่มันเคยเสวยอารมณ์ที่มันพอใจที่มันคิดของมันโดยสิ่งที่ใจบอดมันพาทำ มันไปอย่างนั้น คนบอกว่า “เราเป็นคนดีต้องไปวัดไปวาทำไมเราเป็นคนดีอยู่แล้วไง นี่คนปฏิบัติธรรมนะ แล้วมันมีอยู่แล้วอยู่ฝั่งนี้ไม่ต้องไปฝั่งโน้น ไม่ต้องข้ามไปข้ามมา มันไม่มีฝั่ง” เราเศร้าใจ เศร้าใจว่าเขาไม่รู้จักเลยหรือ ว่าโลกกับธรรมมันคืออะไร

หลวงตาท่านบังคับอยู่ตลอดเวลาละ เรื่องโลกๆ ห้ามพูดนะ พระเวลาสนทนาธรรมให้สนทนาเรื่องสัลเลขธรรม เรื่องมกน้อย เรื่องสันโดษ เรื่องสมาธิ เรื่องปัญญา เรื่องมรรคผล เรื่องนิพพาน ท่านให้คุยกันเรื่องอย่างนี้เรื่องธรรม อย่าคุยกันเรื่องโลกๆ เรื่องโลกๆ การเมือง ธุรกิจการค้านี้เรื่องโลกๆ เรื่องโลกๆ อย่าคุยกันเรื่องโลกๆ

โลกกับธรรมนี่หลวงตาท่านแยกชัดเจนตั้งแต่ต้นมาแล้ว แล้วความเป็นอยู่ของเราขึ้นอยู่กับโลกๆ หรืออยู่บนธรรม เวลาออกไปวิเวกๆ ถ้ากลับมาโดยที่ว่ามีศีลสมาธิ ปัญญา ท่านบอกว่าไปเอายาเสพติด ยาเสพติดคือสัญญาอารมณ์ของโลกในความเป็นอยู่ไง ไปเที่ยวเล่นใจ ไปเที่ยวไปเล่น ไปดูบ้านดูเมือง ไปในสังคม แต่เวลาท่าน ท่านอยากให้ไปก็ไปในที่สงบสงัด ไปที่มีคำบริกรรม ไปทำความสงบใจเข้ามา จิตสงบที่ไหน จิตสงบแล้วปัญญามันเดินได้หรือไม่ได้ ถ้ากลับมารายงานท่านอย่างนี้ ท่านชื่นชมลูกศิษย์ของท่านอย่างนี้

นี่โลกกับธรรม ความจริงพระปฏิบัติมันต้องรู้จักโลกและธรรม โลกคือการคลุกคลี โลกคือการหมักหมม โลกคือการสะสมกิเลส ธรรมคือการวิเวก ธรรมคือการไม่คลุกคลี ธรรมคือการไม่ให้โลกเป็นใหญ่ สิ่งที่เป็นธรรม นี่โลกกับธรรมนะ มันยืนยงมาตลอดไง นี่มันสองฝั่ง แต่ไม่

รู้จัก มันเป็นสระ มันไม่มีฝั่ง นี่สระน้ำ มันเป็นคนกริต มันไม่มีฝั่ง มันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะอะไร

เพราะสิ่งที่เป็นไปได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ที่ลุมพินี วัน “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” คำว่า “ชาตินี้” ชาตินี้ก็โลกนี้ไง เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย นี่เปล่งวาจาเลยละ แล้วเวลาเติบโตขึ้นมา พระเจ้าสุทโธทนะให้แต่งงานกับนางพิมพา ได้บุตร มีบุตรสามเถรราहुล นี่โลกใหม่ โลกชัดๆ โลก ฝั่งโลกกับฝั่งธรรมเ

เวลาออกประพฤติปฏิบัติอยู่ ๖ ปี ก็โลกๆ สมบุทสมบันเต็มทีเลย สมบุทสมบันกับโลก โลกที่เขาประพฤติปฏิบัติกันอยู่อย่างนั้นเ เวลาปฏิบัติเขาจนสุดความสามารถแล้ว มันจนตรอกกับโลกแล้วละ ถ้าเราจะต้องมาประพฤติปฏิบัติเอง เราจะประพฤติปฏิบัติเอง ฉันทอาหารของนางสุชาดา “นั่งคือนั่งถ้าไม่สำเร็จ เราจะไม่ลุกจากที่นั่งเลย” เริ่มต้นกำหนดอานาปานสติ พอจิตสงบเข้ามา จิตสงบเข้ามาเข้าสู่ฐานของจิตของตนเอง พอเข้าถึงฐานของจิต ข้อมูลเดิมของจิต ที่เราประพฤติปฏิบัติจิตสงบแล้วมีนิมิตมีต่างๆ

แต่ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจิตสงบแล้วเข้าสู่ข้อมูลในใจอันนั้น พอเข้าด้วยกำลังของจิต บุพเพนิวาสานุสติญาณมันไม่ใช่ ดึงกลับมา โลกๆ ทั้งนั้น ดึงกลับมา ดึงด้วยสติของตน ดึงกลับมา พอดึงกลับมาขึ้นมา เวลามัชฌิมยาม จตุปปาตญาณ อดีต อดีตคือบุพเพนิวาสานุสติญาณ ถ้ามันไม่สำเร็จเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็จตุปปาตญาณคือถ้ามันตาย ตายนี้มันอยู่กับโลกเ โลกคือวัฏฏะเ เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ถ้าตายก็เกิดในโลกนี้เ จตุปปาตญาณก็อนาคต เกิดนั้น เกิดนี้ นี่เรื่องโลกๆ

เวลาอาสวัคชญาณทำลายอวิชชา ทำลายอดีต ทำลายอนาคต ทำลายปัจจุบัน ทำลายหมดเลย วิมุตติธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระธรรม แล้วเวลาแสดงธรรมๆ มีพระอรหันต์ขึ้นมา มากมายมหาศาล นี่มีรัตนตรัย มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มันมีการกระทำ จากการกระทำอันนั้นมันถึงบรรลุมรร

แล้วนี้มีพิจารณา มันมีธรรมอยู่แล้ว พิจารณาไปแล้ว แล้วไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอัน สติเป็นอย่างไร สมาธิเป็นอย่างไร ปัญญาเป็นอย่างไร มันอยู่กับโลกนี้เ ถ้าสมาธิ สติ สมาธิ ปัญญาอยู่กับโลกก็ปัญญาของโลกนี้เโลกียปัญญา ถ้าทำความเข้าใจเข้ามา ใจสงบระงับ

แล้วถ้ามันเห็นสติปัญญาตามความเป็นจริง ๆ นี่ใจจะข้ามวิญญู ข้ามโอชะใจ ถ้าข้ามโอชะขึ้นสู่ฝั่ง ฝั่งของธรรมใจ ถ้าฝั่งของธรรมโลกุตตรธรรม ๆ ใจ ถ้ามันข้ามฝั่ง

เวลาการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มนุษย์ที่เกิดมา เกิดมาในวิญญูอยู่ในฝั่งสังสารวัฏ เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเข้าสู่ฝั่ง ๆ พระโสดาบัน เห็นไหม ดินแต่ละพื้นเหยียบฝั่งขึ้นมาติดกับไว้พระโสดาบันพาดกระแสน้ำ ถ้าขึ้นฝั่งละ จากฝั่งโลก ๆ จะขึ้นฝั่งธรรม ถ้าขึ้นฝั่งธรรม โคพาฝูงข้ามฝั่งคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โคพาฝูงข้ามฝั่งคือหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราพาข้ามฝั่งคือจะขึ้นสู่ฝั่ง ฝั่งโลกุตตรธรรม จะขึ้นสู่ฝั่งคือสู่การไม่เวียนว่ายตายเกิดในวิญญู

มันชัด ๆ อยู่ของมันอยู่อย่างนั้น “มันต้องไม่ทำ มันมีอยู่แล้ว เราดู ๆ คลำ ๆ อยู่กับโลกอย่างนี้” แล้วมันจะเป็นปฏิบัติธรรมตรงไหนละ มันมีอะไรเป็นธรรม ถ้ามันมีครูบา-อาจารย์ที่ใจบอดที่ไม่มีสัจจะความจริงในใจ แล้วเวลาจะพาฝูงมันพาให้เสียหายทั้งสินนะ แต่ความเสียหายนี้คนจะรู้ได้ต่อเมื่อคนนั้นเป็นธรรม ถ้าคนที่เขาเห็นกระแสสังคม สังคมโลก ใจ ลูกศิษย์เยอะ ลูกศิษย์ล้อมหน้าล้อมหลัง คำว่า “ลูกศิษย์” คือสังคม คือโลก เขาจะรู้ได้อย่างไรว่าอะไรเป็นของจริง อะไรเป็นของปลอม

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติด้วยกันเท่านั้น แล้วผู้ที่ประพฤติปฏิบัติที่มีสัจจะความจริงในหัวใจด้วยถึงจะรู้ตามเป็นจริง ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไม่มีอำนาจวาสนาก็ไปตามกระแส ก็เกาะไปกับโลกเขาใจ เวลาบวชเป็นพระแล้วกลัวแต่ความทุกข์ความยาก กลัวแต่จะไม่มีใครบำรุงรักษา ถ้าเราฝืนกระแสแล้วมันก็จะทุกข์จะยาก ไม่กล้า ไปตามกระแสโลกเหมือนกัน

นี่พูดถึงทางโลกนะ สิ่งที่จะพาข้ามฝั่งได้ ข้ามฝั่งได้ เห็นไหม มันต้องมีสติปัญญา มีการกระทำ เวลาข้ามโอชะนะ มันมีสัตว์ร้ายในสังสารวัฏมากมายมหาศาล กิเลสตัณหาความทะยานอยากใจ ดุสิตุครอบครวัของมาร อวิชชาคือเจ้าวิญญูจักร ความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นลูกสาวของมัน แล้วยังมีเหลนของมัน มีหลานของมันเต็มไปหมดเลย นี่ใจชาติความเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง สิ่งที่จะจรมมา สัญญาอารมณ์สิ่งที่ความทุกข์ความยากกระทบกระเทือนเรามา นี่พวกนี้พวกปลื้มก๊อปปี้ พวกจรมมาทั้งสิน แต่แก่นของมันคือการเกิด ที่ไหนมีการเกิดที่นั่นมีความทุกข์

สิ่งที่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์ เห็นไหม โคพาฝูงข้ามฝั่งแล้วมันจะไม่มีการเกิด ไม่มีอวิชชา อะไรจะพาเกิด ไม่มีการเคลื่อนไปและเคลื่อนมา ถ้าเป็นธรรม

แล้วมันเป็นอย่างนั้น ถ้ามันไม่มีการเคลื่อนไปเคลื่อนมา มันก็ไม่มีมารยาสาไทย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมแล้วนะ พุทธชัดๆ พุทธชัดเจน พุทธสั้นๆ แล้วแทงหัวใจ ไม่มีมารยา

แต่ถ้าเป็นโคใจบอดมันมีแต่มารยาสาไทย มันไม่มีสิ่งใดเป็นธรรมเลย ถ้าความเป็นธรรมๆ ไง แล้วเวลาเราปฏิบัติ เราปฏิบัติอะไร เราปฏิบัติเพื่อความเป็นธรรม เราแสวงหาสังฆธรรม แสวงหาสังฆธรรม แสวงหาที่ไหน ถ้าแสวงหาสังฆธรรม ครูบาอาจารย์เราแสวงหาที่ในหัวใจดวงนี้ ถ้าหัวใจดวงนี้ไ้ เพียงแต่เราไม่มั่นคงของเรา ไม่มั่นคงใจของเรา เราก็หาที่พึ่ง ที่พึ่ง มันมีที่พึ่ง

คูสิ เวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านจอมมหา เห็นไหม แล้วท่านตั้งใจด้วย แล้วท่านมีวาสนาด้วย แล้วสร้างบารมีมามากมายมหาศาล แต่เวลาจะปฏิบัติคุณิเลสสิ เวลากิเลสมันทิ่มแทงที่เดียวสะอีกเลยนะ “แล้วเกิดถ้ามันไม่มีมรรคผลละ ไม่ใช่เป็นการปฏิบัติเสียเปล่าหรือ อย่างนี้ต้องมีคนยืนยัน ก็ต้องไปหาหลวงปู่มัน” เวลาหลวงปู่มันท่านยืนยันผลแล้วเลย เพราะท่านมีความสงสัยอยู่เรื่องอย่างนี้ เวลาไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันท่านไม่ได้ถามอะไรทั้งสิ้นเลย

ท่านถามเลยว่า “ท่านมาหามรรคผลนิพพานใช่ไหม มรรคผลนิพพานไม่ได้อยู่ในตำราที่ท่านเรียนมา เรียนมาจบเป็นมหา เรียนมาเรื่องนิพพาน แต่มันไม่ได้อยู่ในวิชาการที่ท่านเรียนมา มันอยู่ในหัวใจที่ประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง”

ถ้าหัวใจที่ประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง มันแทงใจดำ เอ้อ! นี่ครูบาอาจารย์ของเรา แล้วครูบาอาจารย์ของเราละ เวลาท่านอยู่กับหลวงปู่มันใช่ไหม เคารพมาก รักมาก แต่ก็กลัวมากด้วย กลัวมากเพราะอะไร เพราะกิเลสมันคอยลามทุ่งไ้ กิเลสไม่ได้ กิเลสความคุ้นชินความต่างๆ กิเลสมันคอยเอาสิ่งนั้นมาเป็นเครื่องทำลายตนเองทั้งสิ้น ฉะนั้น หลวงปู่มันท่านไม่ให้กิเลสอย่างนั้นเข้ามาทำให้พระองค์นั้นมีปัญหาได้ ฉะนั้น สิ่งทีเวลาท่านคอยชี้คอยขัดคอยเกลานั้นนะถึงบอกว่ารักมาก เคารพมาก และก็กลัวมาก แต่! แต่กลัวแบบธรรม กลัวแบบธรรมคือกลัวแบบเคารพ กลัวแบบบูชา ไม่ใช่กลัวแบบทูลนทูลราย กลัวแบบโลกๆ ไ้ กลัวแบบทุกข์

กลัวแบบนี้คือกลัวแบบสำรวม สำรวมระวังกิเลสของเราอย่าให้มันแลบออกไป พอแลบออกไปแล้วไปสะเทือนครูบาอาจารย์ เวลาท่านควบคุมท่านควบคุมอย่างนั้น ถ้าควบคุมอย่างนั้น เห็นไหม ถึงกลัวมากและเคารพมาก เวลาเคารพ นี่ไ้ โคพาฝูงข้ามฝั่ง ฝั่งกิเลสต้นหาความทะยานอยากเข้าไปสู่ฝั่งธรรม การเข้าไปสู่ฝั่งธรรมมันต้องมีเส้นทางดำเนิน

ทางสายกลางๆ ในพระพุทธศาสนา ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา คือ มรรค ๘ คือ สติ สมาธิ ปัญญา ดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ งานชอบ ความชอบธรรม แต่! แต่เราเวลาปฏิบัติ เราก็ว่าชอบธรรมๆ ชอบธรรมตามความชอบใจของตน ชอบใจไม่ใช่โดยชอบ โดยชอบไม่ใช่ ความชอบใจ โดยชอบคือความขัดแย้งใจ ขัดแย้งกิเลส ขัดแย้งความเห็น ขัดแย้งการตั้งประเด็น ขัดแย้งหมดเลย เพราะมันชอบ แต่เราชอบใจ ชอบแต่ความพอใจของเราไป

เวลาครูบาอาจารย์ที่ดีงาม ครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง ท่านจะคุ้มครอง ท่านจะดูแลให้มีการประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง เราถึงแสวงหาครูบาอาจารย์แบบนั้น แล้วครูบาอาจารย์แบบนั้นท่านนิพพานไปหมดแล้ว

โคพาฝูงข้ามฝั่ง ฝั่งวิญญะไปสู่วิญญะ ฝั่งโลกไปสู่ฝั่งธรรม ข้ามไปสู่สู่สัจจะความจริง มันมีฝั่งโลกและฝั่งธรรม ไม่ใช่ว่ามันมีอยู่โดยดั้งเดิมแล้วก็ย้ายอยู่บนฝั่งโลก แล้วก็ว่านี่คือการปฏิบัติธรรม แล้วก็สำเร็จกับโลกอยู่นี้แหละ โคใจบอด เอวัง